

การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์
สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นางสาวอารีย์ รัตน์ประโคน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF INSTRUCTOR'S OPINIONS CONCERNING STUDIO ART INSTRUCTION
IN VISUAL ARTS PROGRAMS IN PUBLIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Miss Aree Ratprakhon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art , Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

511203

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งคอยให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยด้วยความเอาใจใส่และห่วงใยมาตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตา ห่วงใย ช่วยเหลือและกรุณาให้คำแนะนำแก่ ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันจะเป็นผลให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชา ศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านที่เคย อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมโภชน์ ทองแดง รองศาสตราจารย์สัญญา วงศ์อร่าม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ วังบอน ที่กรุณาตรวจเครื่องมือวิจัยและให้คำแนะนำ ต่างๆในการปรับปรุง แก้ไข เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เดชา วราขุน ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูด นิ่มเสมอ ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง รองศาสตราจารย์สรณรงค์ สิงห์เสนี อาจารย์นันทิวรรณ จันทนะผะลิน รองศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก รองศาสตราจารย์ เข็มรัตน์ กองสุข รองศาสตราจารย์ พิษณุ ศุภนิมิตร อาจารย์ เรวดี ใจชุ่ม อาจารย์วัชรีย์ ธีระพิจิตร อาจารย์อำมฤทธิ ชูสุวรรณ อาจารย์ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ รองศาสตราจารย์พัทยศ พุทธเจริญ รองศาสตราจารย์กันจณา คำโสภี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิกร คงคา อาจารย์นภดล วิรุฬห์ชาติตะพันธ์ อาจารย์อดิเรก โลหะกุลและอาจารย์ศิริระ สุวรรณศรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ อันส่งผลให้การทำงานวิจัยชิ้นนี้ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณ อาจารย์วิทยา บุญนิมิตร อาจารย์ธุดงค์ สุขเกษม ขอขอบคุณเพื่อนๆ น้องๆ ร่วมรุ่นครุศิลป์ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ให้กำลังใจและ ให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ อันเป็นที่รักและเคารพอย่างยิ่ง และทุกคนในครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์ กำลังกายและกำลังใจจนสามารถ ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จ

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะ
ปฏิบัติในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์ของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

โดย

นางสาวอารีย์ รัตน์ประโคน

สาขาวิชา

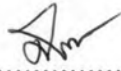
ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์

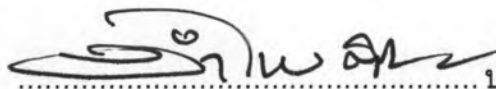

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

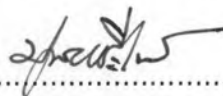

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

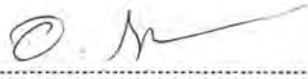
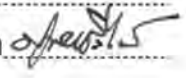
อารีย์ รัตน์ประโคน : การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. (A STUDY OF INSTRUCTORS OPINIONS CONCERNING STUDIO ART INSTRUCTION IN VISUAL ARTS PROGRAMS IN PUBLIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพญ์, 270 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยศึกษาด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอนและด้านการวัดและการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์จำนวน 18 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง จากอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนศิลปะปฏิบัติในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นศิลปินที่มีผลงานสร้างสรรค์ศิลปะเป็นที่ยอมรับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างเอง ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยการสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้าน แล้วบรรยายเป็นความเรียง

ผลการสัมภาษณ์อาจารย์พบว่า การสอนศิลปะปฏิบัติในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบัณฑิตผู้มีความรู้และความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะสาขาทัศนศิลป์ เป็นผู้รอบรู้ มีทัศนคติอันดีงาม รู้จักคิดวิเคราะห์ วิจัยจ้ย มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถค้นคว้า วิจัยทางด้านศิลปะ และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ

การสอนศิลปะปฏิบัติควรมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางให้รู้ว่าจะดำเนินการสอนอย่างไรให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ด้านการดำเนินการสอน ควรดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบขั้นตอน โดยอาจารย์ต้องคำนึงถึงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติและทักษะของนักศึกษาตลอดจนความถนัดและความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน การสอนระดับพื้นฐานเป็นการฝึกทักษะฝีมือ และเทคนิคต่างๆ จึงเป็นการสอนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญจึงควรมีการสอนแบบสาธิต และมีการแนะนำ ช่วยเหลือ ดิชม โดยเน้นการฝึกปฏิบัติทักษะปฏิบัติ เพื่อปูพื้นฐานไปสู่การเรียนในระดับสูง ซึ่งผู้สอนจะเปลี่ยนจากการสอน มาเป็นการวิเคราะห์ การวิจารณ์ การแนะนำ และการประเมินคุณค่าผลงานของนักศึกษา เน้นให้นักศึกษาสามารถวางแผนการทำงานด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ เน้นการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น อาจารย์จะกำหนดโจทย์ เป็นหัวข้อกว้างๆแล้วให้อิสระแก่นักศึกษาได้คิด ค้นหาแนวทางการทำงานศิลปะ ของแต่ละบุคคล ใช้ผู้สอนเป็นทีม เพื่อให้นักศึกษาได้รับการวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินผลจากทัศนะที่แตกต่างของอาจารย์ โดยประเมินจากภาพรวมของผลงานที่มีความสมบูรณ์ มีความสอดคล้องกันระหว่างแนวความคิด รูปแบบ เทคนิค และพัฒนาการการทำงานศิลปะของนักศึกษา ส่วนศิลปินพันธ์ ในปกรศึกษาสุดท้ายเป็นการหาบทสรุปในการสร้างสรรค์งานศิลปะของนักศึกษา สร้างความชัดเจนในแนวทางการทำงานศิลปะของแต่ละบุคคล ประกอบด้วยภาคเอกสารและผลงานศิลปะภาคปฏิบัติ การประเมินจะพิจารณาจากผลงานศิลปะภาคปฏิบัติเป็นหลัก โดยมีภาคเอกสารและการแสดงนิทรรศการเป็นส่วนประกอบ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย คือ การสอนศิลปะปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญคือนักศึกษาต้องมีความรู้ เข้าใจในศิลปะ เห็นคุณค่าศิลปะ อาจารย์ควรสอนให้นักศึกษารู้ว่า ศิลปะ คืออะไร ควรฝึกฝนภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับวิชาสุนทรียศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างผลงานที่มีคุณค่า ตลอดจนนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของผลงานศิลปะอย่างถูกต้อง

ภาควิชา.....ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ปีการศึกษา.....2551.....

#4883801927 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS : INSTRUCTOR'S OPINIONS / STUDIO ART INSTRUCTION / VISUAL ARTS

AREE RATPRAKHON : A STUDY OF INSTRUCTOR'S OPINIONS CONCERNING
STUDIO ART INSTRUCTION IN VISUAL ARTS PROGRAMS IN PUBLIC HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS. ADVISOR : ASSOC.PROF.POONARAT
PICHAYAPAIBOON, Ed.D., 270 pp.

The purpose of this research is to study the instructor's opinions concerning to the studio art instruction in visual arts programs in public higher education institutions. The research emphasized on instructional planning, instructional procedures, and measurement and evaluation. The population of this study was comprised of eighteen visual art studio instructors who are the accomplishable artists and have experiences in teaching visual arts programs in public higher education institution at least ten years. The research methodology was researcher's structured interview. The obtain data from interviewing were analyzed by summarize the main context and describe in written statements.

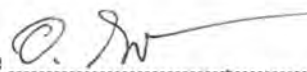
It was found that : the purpose of teaching the visual arts studio in the Fine Arts program in the government university was to produce a bachelor who earned knowledge, ability in art creation, optimist, ability in analysis, creativity, and ability in art research in order to apply in career. Hence, the teaching in visual art studio should be the systematical planning in order to make the teaching accomplish to the aim of program.

The instructional planning should be systemized. The instructors should consider to knowledge development, understanding, attitude, and skill of each students including the student's skillful and their interested. The instructional planning was the technique skill training. Therefore, the objective of the basic level of teaching was provide basic skill and art knowledge in the right way. The instructional method should be demonstration technique, which were comprised of introducing, assisting, and commenting. These should be emphasized on practical training as basic in order to develop to the advanced learning. In the advanced learning, the instructors change employed analyzing, criticizing, suggesting, and evaluating the value of student works. The study was also emphasized on the self planning and developing in art creativity. The students instructors assign wide topic to allow more freedom for students to discover individual art style. The students were evaluated, and be criticized by various angles of instructor group. The evaluation criterions were the completion of the work, the harmony of concept, forms, techniques, and art process development. The art thesis in the last year of the study was the conclusion of student's art creativity, which clarify in each student art style which comprised of the paper work and art work. The evaluation mainly considers to the art work supplemented by the paper work and the art exhibition.

The research recommendation is that the important of visual art studio is students understand, and appreciate art; the instructors teach the students to understand what is art, and combine practical training with aesthetic in order to be the foundation to create the valuable art works and lead to determine the value of the art works exactly.

Department : ... Art, Music and Dance Education

Student's Signature

Field of Study : ... Art Education

Principal Advisor's Signature

Academic Year :2008

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	10
4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา.....	13
2. ความสำคัญของการศึกษาศิลปะปฏิบัติ.....	14
3. ศิลปะสาขาทัศนศิลป์.....	16
3.1 ความหมายของศิลปะสาขาทัศนศิลป์.....	16
3.2 ประเภทของงานทัศนศิลป์.....	17
3.3 องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์.....	21
4. กระบวนการทำงานศิลปะ.....	23
5. การสอนศิลปะปฏิบัติระดับอุดมศึกษา.....	27
5.1 การสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	29
5.2 การวางแผนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	33
5.3 การดำเนินการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	39

บทที่	หน้า
5.4 การวัดและการประเมินผลการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	53
5.5 ผู้เรียนศิลปะปฏิบัติ.....	57
5.6 ผู้สอนศิลปะปฏิบัติ.....	59
6. การเรียนศิลปะปฏิบัติ.....	62
7. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์.....	68
7.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร.....	68
7.2 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ สาขาทัศนศิลป์.....	71
7.3 การรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนใน หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์สาขาทัศนศิลป์.....	149
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	161
8.1 งานวิจัยในประเทศ.....	161
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	169
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	176
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	176
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	176
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	176
4. การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	178
5. การนำเสนอผลการวิจัย.....	178
6. การสรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	179
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	180
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	242
1. สรุปผลการวิจัย.....	244
2. อภิปรายผล.....	252
3. ข้อเสนอแนะ.....	255
4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	256
รายการอ้างอิง.....	257
ภาคผนวก.....	265
ภาคผนวก ก.....	266

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข.....	268
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	270

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	181
2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	185
3 ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติด้านการวางแผนการสอน.....	190
4 ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติด้านการวางแผนการสอน.....	210
5 ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติด้านการวางแผนการสอน.....	232

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กระบวนการทางการศึกษา.....	25